

Capitulum xxi.

Naaboth. Ea de re eidē Gezabel dictū est iussu
domini. canes comedēt Gezabel deniq; ut pau
cis multa cōcludā. notari; cupid; rēpu. offen
dit. deū contēnit. **Cui** se iureiurando astrinxit.
iudicē mentiēdo decipit. ptes ledit. de hīs **Au**
g^o. dicere videtur qz similes sunt locuste aiali
pestifero. Nocet enim morēdo. cōsumit nocen
do. **Nisi** ergo abundaueit nrā iustitia plus q̄
similiū scribar; spem nō habeam; cōsequēdi
fructū iustitię. qui est regnū celoz.

Capitulū vicefimūprimū de exercitio
agriculture. et de laudib; et cōmendacōe
hui; natural; et innocētissimi exerciti;. et
de vtilitatib; generi hūano ex illa. puei
entib; et quō deo acceptū est.

Agriculturā optimū esse viuēdi gen;
nemo ambigit. nisi qui viuere nescit.
Hic enim vite modus prim; oim est
a deo altissio humano generi tribut;. **Dictū** ē
em hominī in sudore vultus tui vesceris pane
tuo. nec dixit in sudore vult; alieni. ut in cete
ris officijs et viuēdi modis liquido cōtingit.
In quib; alieno labore alienoq; sanguīne et
sudōe plurimos pasci et nutrirī. quāmo a lasci
iure videm;. **Requaq;** enim deus hominī hoc

Lib. Primus.

exercitiū precepiss; . nisi p̄mū innocentissimū
deinde ei gratissimū agnosceret. **H**oc deniq;
vite genus vās naturalēsq; diuitias gignit.
alia exercitia: idustriales et ut ita dixerī adul
terinas diuitias cōpant. **I**gitur inter vtrāsq;
diuitias illa est differentia. quomā prime hu
manū genus sustinent. secūde corrūpant. pri
me delectant. secūde cruciant. prime satiant.
secūde angūt. **Q**d em̄ in tā felix vite genus eē
potest: q̄ naturalib; insidere laborib; . a posses
siones agrosq; ad vbertate; pro cōmuni oim
vsu deducē. **Q**uaz re; innocentissā cura. cete
ras ōnes noxias curas fugat. **G**esserunt agri
culture vsū non solū antiqui p̄me etatis: sed
a oim etatū viri prestātes atq; clarissimi. nec
modo publica officia: quāmo a impia magna
q; fastigia huius cupidine atq; dulcedine di
miserunt. **H**anc **C**atho censorin⁹. exercuit de
quo scriptū est. optimus senator: arator opti
m⁹ impator. **Q**uē igitē pudebit cū cathone ter
rā colē. **Q**uis turpe cogitabit: qd̄ ille pulchrū
eligit. qui p̄ter re; gestarū gloriā etiā in n̄is
hispanijs preclarissime triūphauit. **D**eniq; in
ceteris hui⁹ mōlis vite occupatōib; vacāt
hoies artib; : in hoc nature. in ceteris vacant
sagacitati: in hoc sādte simplicitati in alijs sup
fluitati. in hoc necitati. in ceteris vacāt ornatus

Cap. xxj.

in hoc victui in ceteris vacat hoies paucis a
multis in hoc omnibus qua ratione ceteris vi
uendi modis iuste antefere. **T**este em pho
quoto aliquid est omnium. tanto est predarius.
Est ergo illud vite gen⁹ eligibile qd plurib⁹
confert. et pauciorib⁹ nocet. Demum non parum
huius vite precomium auget. quia cessant in hoc
uiuendi modo ea omnia sine offensionis et pec
candi incitamenta ac prompte adiones. qd alijs
negociationibus sese vltro offerunt. vt enim q
dam ex sapientibus ait. In hominum vicia viuere
et vicia hominum vitare. non tam predari qd rapere.
nec tam laudabile qd difficile est. **Q**uis enim
i agro laborans aliena vsurpat. quis degerat.
quis blasphemat. quis supbit. aut quis irascit
aut inuidet. qui optare sibi soli bona non potest.
quin alijs euemiant. **Q**uis denique agriculture
intendens inimicat. **Q**uid aliud odit nisi gran
dies. cui maledicit nisi tempestates. **Q**uid deni
que auare cupit. nisi ea que aliorum non sunt. **S**ed
et quis fornicat. que non ciborum pretiositas. sed
fames et paupcula mensa spectat. **E**t demum ip
sa lacertorum lassitudo. et diurnus totus labor. dor
mire potius quam lasciuire cogit. **R**ursum in ceteris
vite occupacionibus illud communissimum est. ut
quoto hoies pluris emolumenta aut census hinc.
tanto minus deo retributionis et honoris tribuunt.

18.

ita ut verū sit illud pphete. qz sacies panis
 causa sit iniquitatis in hōiez in hoc tamē viuēdi
 mō plus oībus deo reddiē. et ut ita dixerim
 plerūq; pl⁹ q̄ quis habz deo offert. Nonnūq̄
 enim oblati deo decimis. expensisq; deductis.
 nil superest nisi labor. adeo ut plurimi anni etiā
 vberissimi. agricultorib; ipsis steriles sint. Re
 de igitur antiquū verūq; in hispania prouer
 biū fuit. quā agricolē martiēs habētur. neq;
 enim semel sanguinē fundūt. ut pinguiore m
 terrā hominū vřib; reddāt: sed diētim sudōē
 a cruore madēt ut nos viuere possim⁹. a suis
 tormentis et assiduis cruciatibus foueamur.
His ergo momōtib; suadebāt affines agri
 culture vacandū. et si nō psonaliter p seruos
 saltem a colonos ut mos est plurimoz viro
 rū illustriū. sed nondū illi verba finierāt. ecce
 mater occurrit hunc viuēdi modū sūmope
 dissuadēs racōib; sequētib;.

¶ Capitulū. xxij. de agriculturē incōmodis
 oneribus difficultatibus a laborib; a de
 aculeis a miserijs hui⁹ status et narrā
 tur pulchra de hoc viuēdi genere circa
 eius sollicitudines et anxietates. et quō
 repugnat predaris ingenijs. et quales
 debent esse agricultores

Laudat⁹ satis a vobis est agriculturę
 v⁹fus. quem certe necessariũ atq; dele
 tabilẽ fore: nemo est qui ambigat.
 habeat tñ a culcos suos. ut enim inq̃t plinius
 in eo quẽ edidit de naturali historia libro. ag
 cultura innocẽtissimẽ atq; beatissime vite quon
 dam imitiũ fuit. Nũc vero maiorib; longe labo
 ribus novisq; vitis obnoxia est. Vt enim in
 georgicis Virgili⁹ ait. a p̃mo a divina scriptura
 didicim⁹. nõ utiq; homo terre a agris. s; terra
 homini seruire debuerat. Doim g̃ culpis effe
 ctũ est: ut terra possessorib; suis sine labore nõ
 respõdeat. a plerũq; labor ipse fruct⁹ dulcedie
 careat. Mortalis ergo indigentia atq; necessi
 tas terraz ferro sollicitate. mirisq; blandicijs
 mollire coegit. In qua colenda quot labores.
 quot corporis: quot animi sollicitudines hoies
 pferũt: nemo nouit: nisi qui terrã colit. adeo
 ut ve; fit illis Petrarche. qui tritici seminatz
 seminatz a sollicitudine; Et itez qđ poeta dicit.
 qđ granũ plurimoz e; s; anxietas seminãtis.
 ita ut pprie loquendo. ager anim⁹ sit. cultura
 intentio. semen cura. a messis labor. quas res
 agricultor vberime p̃cipiet. leta vindemia dũ
 tñ cũ pruina a grãdine pepigit. O quot inu
 tiles araturas. quot mortaliũ hoim anxias cu
 ras a agricultura affert. a qui p̃ anni circulum

diligentias egit plurimas. vni⁹ hore rabida
 tēpestas abstulit. q̄ si celi tranquillitas adsit
 quāto plura seminasti: tūto plures necesse est
 pascas: grues pluresq; domi mures. volucres
 deniq; hospites hēbis inuitus. **N**ec em̄ notiora
 agricol̄ sūt. quos nescio q̄d ad seminandū co
 gat: nisi quia ita diuina p̄uidentiā voluit. ut
 et si labores. picula. agricola expiat. laborare
 tū non desinet. quē spes plerūq; delectat sine
 fructu. **D**emū vero illud certissimū est. multis
 tamen incredibile q̄ in colendis agris: onā
 disq; vineis: vix fertilitas sumptib; equatur.
Adde q̄ ut **Greg.** dicebat bonū est agros co
 lere: si nihil meli⁹ q̄d fieri possit inueniē. **A**gri
 culture igit̄ hac nr̄a etate opam dare nō est
 viri exellētis aut p̄stātis ingenij. nec p̄ arte.
 nec p̄ officio aut negotio: s; pro. otio ⁊ curaz
 alternacōne. vel ipsa cogente necessitate lauda
 bile. **N**ec em̄ ars terrā facit meliorē. nō quidē
 intellectū meliorē. vires itellectiuas nō p̄ficiūt.
 sed exteriores exercet. **Q**ua de re iuste sapien
 tes agriculturā inter mechanicas cōputarūt
 ut inferius tangem⁹. **E**t hec putat̄ causa. q̄re
 phus in septio politicoꝝ agricolas nec merca
 tores ac artifices et mercēnarios. licet sint ac
 tes necessarie in ciuitate. non tamen sunt pro
 prie artes ciuitatis. quare non. veros ciues

Capitulum. xxij.

Aristoteles appellat. sicut consiliarios. sacerdotes et bellatores et iudicarios. putatque diximus supra in capitulo quarto. Ut enim inquit unus ex prophetis. natura studiosa parens dum multas moribus artes dedit. distinxit etiam ingenia. et cui quis aptissimus reperitur. illi recte insistet. Indecus namque atque indecorum videtur debile corpus fragileque lacertos. sed docile animam habentes colendis agris insistere debere. Dulchius igitur est atque officiosum aliud melius agere non valentibus. agros ipsos arare. sed longe salubrius foret non agros. sed animos colere. Verum est tamen quod terrena animalia terram amant. Rufus satis innocetia agricolarum exercitia verissime fore putat. si tales ipsi agricolatores forent. quales antiqui illi innocentissimi et simplicissimi erant. et quales eos debere esse legimus. non quales exprimur. Illi enim cum patientia et longanimitate labores ferebant cum frugum abundantia deum laudantes. cum sterilitate minime murmurantes. sed cum Job patriarcha. dicentes. dominus dedit dominus abstulit. sic nomen eius benedictum. Sed et tales primi illi agricultores erant. qui ut cum propheta loquar. gladios vertebant in vomeres. et lanceas in ligones. Agricole vero nostri temporis aratque stibant. castiqueque virtutis arma. non modo defensiva. sed offensiva. deum deique regem vestigalibus fraudant. fines

fundoꝝ confundūt vel sibi applicāt. eccl̄iaꝝ nō re
uerētur. oꝛtra dños supbiūt. foros frequētant
p seruos oꝛduciōs agros colūt. s̄ p seipōs in
iudicio litigāt. cū p alienas i agro laborāt. et
dū suū deserunt offitium aliena piculose vsue
pāt. **Dij** p̄chdoloꝝ auaritia. supbia. p̄opa. oꝛtu
vario. āpla suppellectili. fraudibꝝ demiqꝝ dolis.
litigñs a vsutñs cūctos negotiatores vincūt.
Martires aut̄ q̄ pacto tales agcolas appellēz
nō video. cā em̄ martirē facit pot̄ q̄ tormēta
Agcultores igiē nūi t̄pis martires frenē cup
ditatis. nō xp̄i dixerim. **Et** ut paucis agamꝝ.
sicut terrā colūt. sic penitus terreni sunt. ut de
hñs recte dicat. **Ipsi** vero terrā ligēt a terraz
omedēt. nec de celestibꝝ cogitāt. q̄ sp̄ de frenis
loquunt̄ a meditātur. sibi inuicē inuicēt. alios
abhorent status. **Sed** plerumqꝝ castigat eos
deus in eo delicti gñe q̄ peccāt. **Dignū** em̄ ē. ut
q̄ in terrā q̄ oim̄ elemētōꝝ humilima et vter
rima est. p̄ supbiā a auaritiā peccant. eiusdeꝝ
terre bonitate priuētur. **Ideo** dat illis deꝝ ter
rā fructiferā in saluginē. p̄pter malitiā habi
tantū in ea. **Quo** fit ut terrā sui natura fertilēz
illoꝝ iniquitas faciat sterilem. **Sed** m̄x bona
mater dissuasiōis agriculture verba exple
uerat. a ecce fratres. oꝛsāguinei piter a amici.
si nullū genꝝ vite placebat. ex illis maxime q̄

supra discussa sūt saltē mechanicas aut liberales artes seu aliū vivendi mod. etiā si foret aliqđ exercitiū gen⁹ cui plebei homines sese cōferre solent. mihi n̄ p̄i deligerē. idq; sequēti p̄suasione agere non erubuerūt.

Capitulū vice simū tertū de artibus mechanicis in gñe et utilitate eaz. et quot sūt artes mechanicæ et qualis eaz exercitia p̄fūt. et quo diūse artes sub eis cōp̄hendūt. et demū deducit q̄ i dictis artib; plures viti dati euaserunt. et q̄ medio critas vite mechanicæ nō ē despicienda.

Repudiata sūt a re inquitunt amici ea vivendi gñā. q̄ nobiliora atq; honoratiora in hoc seculo videntur. in quibus fere cūctos ingemiferos et studiosos. ac nobiles viros vsari cōspicim⁹. Si igit̄ occultis incognitisq; nobis cāis. nullū ex supradictis eligere p̄pōis. nos qui te plurimū diligim⁹. et posteritatē ex te q̄ maxime poptam⁹. quaz utiq; p̄deres. si ad spiritualē vitā trāhires. te plurimū nō modo rogam⁹. s̄ monemus atq; hortamur. ut saltez artifex fias alicui⁹ hōesti aut plebei exercitiū. sūt enim p̄f̄ nominatas artes et vivendi genera alia cōplura exercitia

et viuendi genera non inhonesta: quibus et si
 plebeos homines communiter videamus deditos
Alios tñ ingenuos nature hōies: quibus ita
 fors illoꝝ tulit. aut ita voluerit. vel natura ipsa
 indinatur. sepe cōspicim⁹ artes exercitiaq; ipsa
 delegisse. **P**reeligūt cte nōnulli sub illa medi
 octi vita agētes. seculi h⁹ breuē cursū innocē
 tes tranfigē: q̄ s̄b magnis statibus piditari.
Addē q̄ plurimi in eis ipsis infimis artib; dai
 euaserūt. q̄ tandē ad altiora sepe vocati fuere.
Nō em̄ artes ip̄aq; exercitia aios hōim v̄tutēq;
 penit⁹ immutāt: nisi sedissima sint. **E**lige igit̄
 aliquā ex mechanicis artib;: quas ipsa oim̄
 parens natura ad vsus hōim p̄ncēarias insti
 tuit. q̄s neq; q̄ ipsa p̄uidā gubnat̄: natura no
 bis donass; . si nō necēarias. si nō v̄tiles. si non
 hōestas iudicass;. ⁊ suos sectatores beatos fa
 cēt. Sūt em̄ ut nosti artes ip̄e mechaice septē;
 nūo. ad q̄s ceterā oīa vite ḡna corp⁹ ēspitiētia
 teste pho in politicis educūtur. vic; lamfitiū.
 armatura siue fabril. nauigatio. agcultura.
 venacō. mediā. theatrica. **S**ub lamfitiū vero
 plurima vite genera includūtur. puta texēdi.
 torquēdi. suēdi. et que sūt manu. acu. fuso. ro
 ta. fibula. siue alijs instrumentis. ⁊ cetera oīa
 q̄ in materia. lana. lino. pelle. pilo. ⁊ vimib; cō
 tinent. **A**rmaturē vero adaptat̄ q̄cqd̄ armorū

Marta: 24: 7.

Cap. xxiii.

est. et quicquid ferro metallisque continet. sub quo
aurifices. metallarum. monetarum. ac alchimisti
militant. vocatur autem ars ista instrumentalis.
non solum quia instrumentis utatur. sed etiam quia ex
materia illa efficiat plura instrumenta. ad quam
etiam pertinet omnis lapidum. lignorum et arenarum
labor. **Hec** duas species habet. architectonicam.
et fabrilem. **Architectonice** partes sunt semetalia.
carpetaria. **Fabrilem** vero sunt partes malleatorias.
scilicet fornia sculptoria. et multa alia similia vite
genera. **Navigatio** vero pertinet omnem negotiationem
in emendis vendendisque mercibus et in illis
mutandis tam domesticis quam peregrinis. **Alii** vero
mercaturam ponunt speciem per se. sed philosophus eam sub
navigatione designat licet mercatura multis
modis accidat absque navigatione. **Sub agricultura**
vero quicquid in terra laboratur intelligitur.
ad quam pertinet omnis agricultio. et quicquid ad
nemora ac pascua et ortos pertinet. **Ad venationem**
vero ferarum occupatio. aucupium. aviiumque vo-
latum pertinet. **Et generaliter** ad eam pertinet omnis
piscatura et venandi generum in terra. mari flumi-
nibus. vel aere. **Item** ad eam pertinet omnis appa-
tus ciborum. saporum. potuum. **Et generaliter** omnia offi-
cia piscatorum. carnificum. coquorum. cauponum tab-
ernaculorum. **Sub medicina** vero ipsa medicandi ars.
et chirurgia continentur. **Similiter** et apothecariorum

liber primus.

pigmentarioꝝ turbā. quibꝫ iunge herbitas.
et balneoꝝ magistros rasoꝝ et fimiles. **S**ub
theatrica vero aptantur omnes artes ad ludos
publicos et puatos ac diuersa spectacula pti
nentes **C**ui viuendi mō histriones. bufones.
repntatores. tragici onuerantur. **D**icta est em̄
theatrica sꝫ Isidoꝝ et Hugonem a teatro.
vbi populꝫ ad ludos cōueniebat. **S**iebāt autē
ludi in teatro. vbi etiā gesta recitabātur. **I**n
garellis vero choreas ducebant et saltabant.
In gymnasijs luctabant. in amphitheatro cer
tabāt pedibus. equis vel curribus in arenis
pugiles exētabātur. in diuinijs rignis et mu
sici instrumentis psallebāt. et alea ludebāt
in phanis tpe solemnī deoꝝ laudes canebāt.
Antiqui nāq; ludos inter legitimas actiones
cōnumerabāt. quia tempato motu naturalis
calor nutriebat. in corpe. et leticia mētis repa
bat. **V**el qđ magis credendū est. qđ necē fuit
populū aliqñ ad ludū cōuenire. **E**t voluerūt
ut inq̄t phus def̄minata eē loca ludēdizne in
diuersoꝝ puatisq; locis ouētacula fatiētesz
pbiosa et contūeliosa aliq̄ perpetrarēt. **H**uius
modi itaq; mechanicæ artes et viuendi ḡna
honestissime a quolibet hōesto viro valent excē
rei **N**ā et sac̄ scriptura h̄mōi necēarias artes cō
mēdat iquies i eccl̄astico. tu māu artificis ois

Cap. xxij.

opa laudabit. **V**nus ex pphis ait in porta re
gis artifices negotiatur. **A**ut si forte ceteas ar
tes ingenio preditas peroptas: elige tibi libe
rales artes. presertim q̄tuor vltias quas ma
themáticas vocat. que plerūq; magno splen
dore hoies eas sectātes illustant. **L**egisti Sul
pitiū **G**allū **A**stronomū plurimū honois et
vtilitatis attulisse romanis. **Q**ui cū bello pri
mi eēt cōtra persas ea nocte luna edipsata
est. quo signo stupefacti romani deliberabāt
bellū nō cōmittendū. **A**t fulpici⁹ gallus astro
nom⁹ publice p̄nūciavit non eē malū omen.
adducens rationes astronoicas quib; suafit
populū bellaē. qd̄ effectū est cū ingenti roma
noꝝ victoria. **S**ic et apud athenienses cū sol
patereē edipsim; plurimi ne eēt mūdi finis ti
mebāt **S**; **P**erides mathematicus p̄ racōnes
astronoicas patriā falso timore liberauit. de
cui⁹ sciētie laudib; atq; abusu lati⁹ infra age
mus in xxxvi. ca. **S**; de mechaicis et huilibus
artib; q̄ plures dai euasisse cōpertū ē **L**egisti
hippiū pictorē ita **A**lexādro fuisse dilectū p̄p̄
fatiē ⁊ statura; eius mirifice depictā. ut eū ad
magnos p̄ueheret honores. **Q**uid de histrio
nis arte dicem⁹. **L**egisti de **R**oscio histrione q̄
tam exellens in ea arte euasit. ut romanū nū
q̄ meliorē illo testaretur. nā tam mira coram

populo opabat. et tā p̄dare ludōs in theatro
celebrabat. ut ingētē romāi ppli dilectioe; cō
sequerē. adeo ut senat⁹ nobilib⁹ eū aggregaēt
Adde Sōctē ipsū fontē sapie. q̄ artē affectauit
cirbarisādi. in q̄ tā clar⁹ euasit. ut illā nobile
artē sue ciuitati in cogtā supaddēt. q̄d de **Tito**
dicā. qui adeo paupi ⁊ vili officio vacabat. ut
publican⁹ eēt. ⁊ cū gabellas p̄tio colligēt. taz
fidelit̄ tñ i eo officio se gessit. ut p̄p̄ ei⁹ dignitatē
p̄bitatē et fidē creat⁹ a romāis cōsul fuit. in q̄
mirifice se gessit **Quid** de **Varrōe** q̄ carnicis
officio fungebāt. p̄pter suas tñ virtutes. cōsul
a romāis creat⁹ est **S;** quid ista omēoram⁹
Legisti apud **Strabone;** regi egipti filiū natū
esse quē nullo studio trahi posse ad artes mi
litares ferūt vel scientificas. sed inclinabatur
natura ipsa ad artē fabrile. videbatq; libēter
fabros. ⁊ ad eos cū poterat deliabat **Idq;** rep
cōspiciens. de sapientū cōsilio eū suo arbitrio re
liquit qui tā famosus in arte fabrili euasit. et
tam egregia machinaz et ferramentoz pre
sidia patri attulit. ut lōge plus ei ex illa arte
q̄ ex militia p̄fuerit. **Nō** est ḡ despiciēda vita
mechanicaz artū. ⁊ multo min⁹ mathemati
cay. **Nā** si ex electione quis mediocrē ⁊ humi
lē statū assumit. hoc certe p̄fectiōis signū est.
Beatus enim predicaē. qui in magnis potuit

Cap. xxij.

transgredi. et non est transgressus. tales enim
sublimari hic et in supna ciuitate merentur.
Vnde greg. exponens illud dauid. none cum
puul⁹ esses: in oculis tuis caput israhel fact⁹
es. Quia inquit puus tibi fuisti: magn⁹ coraz
me fieri meruisti. **T**anto enim pretiosior quis
apud deū existit. quāto sibi abiectior fit. **V**nde
Cassiodor⁹. laudata est viroz sententia: que
rebo modū imponit. et nos huilius considerare
docet. q̄ de nob amici expectat. qz plerūqz nō
satiat qd bonū putat. **E**t itez optimū est mo
derata gerere. que nullis audeat accusare. **N**ō
est demiqz diffidēd de sectatoribz humiliū ar
tū qz in eo exercitio humiliē et fidelē agētes:
facili⁹ q̄ i maximis administracōibz constituti:
viā salutis consequi pnt. **A**dde. qm̄ deest illis
materia. defunt artes de sūt studia ceteros de
cipiendi et malignādi. **M**aiores ut inquit pro
pheta sapientes sūt ut fatiant mala bona aut
facē nesciūt. **P**retēa alij ad alia apti nati sūt.
quos forte sua naturalis inclinatio ad parua
inuitat. qui si magna tentant: deficiāt necesse
est. **D**ebet ergo attendere vnusquisqz in se ad
qd melius natura inclināt. **V**n̄ **A**mbro. vnus
quisqz ingenū suū nouit. ideo ad id se applicz.
qd sibi aptū videtur. **E**t **C**icero. ad suā cuiusqz
naturā cōsiliū est omne reuocand. **E**t **s**eneca

liber 2m.

male respondent coacta ingenia. Reluctante enim natura vultus labor est. Hijs et similibus amici et consanguinei persuadent aliquam ex predictis artibus precipitius fore eligendam. Sed pia mater timida. et ex hijs que pauloante audiuit stupida. illico in hec verba prorupit.

Ca. xxiiiij. de disuasiōe i gñe vite mechaice et quō licet sint artes nccarie. tñ nō ē necessariū illaz hñe exercitiū. Itē i rubricella se quā agit qre mechanice artes inuēte sūt. a q̄s sit illaz finis. a qre sic appellētur. et an sint vtilēs ingenijs hominū et an artifices sint veri ciues a ptes ciuitatis.

Hateor fili mi magna ē vis quibusdam hominibz in dicendo. Nam tuo Cicero ne teste. tanta est copiose dicentis virtus. ut que quis audit. etiam si ea ipse sciat. noua se audisse arbitretur. Quid enim prestantius quā posse dicendo tenere hominū mentes. et allicere plerūq; volūtates ad ea. a quā ignoramus aut alie scimus. nisi certe perspecta cogitataque res ipsa esset. super qua pauloan locuti sunt. amici et adstantes tui. effecissent. perfecto itima vba sua. ut tandem illis acquiesceret. sed verum est fili mi. quia Aristotele teste quedam falsa. probabiliora

Cap. xxiiij.

sūt quibusdam veris. Adde. qz ut sapiēs ait.
vbi plurima v̄ba. ibi inopia. .i. veritatis et in
fide. Quippe loquat saluo oim honore loq̄e
en̄ cū sapiente. quia stultus verba multiplicat
Et iterū. qui multis verbis vtit̄. ledit animaz
suā Vñ **greg.** sup illo verbo vir v̄tosus nō in
stificabit̄. qui multa loquit̄. iustificari neq̄q̄
potest. qz dū quisqz p verba defluit. p̄dita ḡu
tate silenci. mētis veritatisqz custodia; amit
tit **Habet** em̄ hec omnis veritas. qz nō multis
nec ornatis v̄bis eget simplex ē. et simplicibz
cōtenta ē sermonibz. **Vnde Aug.** satis est ut
verba cōgruētia. non oris eligātur industria
Sed pectoris sequatur ardōem **Vinc** pulchre
Tulius. ex verboꝝ splendore et dicēdi festiui
tate suspicio quedam artificiose apparicōnis
nascitur que maxime oꝝom̄ vim adimit. **Et** se
neca. nihil tā iniquū q̄ manifesta verboꝝ pre
patio. apparet enim subesse nescio qd mali.
Redo iam fili mi ad verba amicoꝝ plurima
certe adducunt. q̄bz te ad plebā. ad fedā. ad
turpēqz vitā ducāt. **Malū** enim ut aiūt vilis
simis te artibz detur patū. s̄ plem habentē in
tueri. q̄ p̄gregiis artibz ā nobili viuendi mō
imbutū filijs carentē. **Ceca** ē em̄ n̄ fallor mēs
hominū. q̄ plis pari piture fecūditatē p̄ciō q̄
v̄tutis et vere felicitatis amico peroptat. **Aut**

liber primus.

igitur fili mi ne dimittas legem matris tue. et in
primis illud Crisostomi cordi semper habe. quia
omnino iniquum est. nobiliora gemina studiis de
turpare minoribus; **N**on ergo vires intellectus
tui. quare ut cum tuo Seneca loquar. ad aliud
te natura edidit. quam ut sis seruus cum liber existis
Teste enim pho. **A**rtifex artium mechanicarum
species quandam seruitutis patitur. dum intellectu
vigens qui liber est rebus intellectu minoribus
seruit. **A**dde quia in eis ipsis artibus. tolli. frau
des. labores et pericula non desunt. **V**nde apud
machabeos legitur. **O**mnes artifices et ope
rarij iniquitatis contriti sunt. **C**uius causam
scribit sapiens in pro uerbijs. quia opus in
stabile facit impius artifex. **H**inc **I**saias. me
tuitudo inquit hominum seducta per speciem
operis. opus tamen iniquitatis in manibus
eorum. **S**ed de singulis huiusmodi artibus
statim latius dicemus. **N**ec diffiteor fili mi
quia exercitia ipsa mechanica necessaria et
utilia plurimum existant. sed an ideo eligan
tur considerandum. **C**loacarum enim atque la
trinarum purgandarum usus. quam necessarius
quamque utilis. sit. nemo ambigit. **S**ed an ideo a
nobili iuvene ac bone indolis adolescente.
a docto viro eligenda sint. et tu ipse animad
uertere. et iudicent amici tuique censes.

Simile videt̃ illud apostoli: q̃ quedā in nob̃
 membra necessaria sūt. min⁹ tñ honoracōra.
Necessarie igit̃ sūt artes mechanicę ad politi
 cam socialēq; vitā. s; nō ab omnib; necessario
 exercētur. **Vñ phus in septio politicorū ait.** q̃
 exercētes mechanicas artes. nō p̃p̃e sūt ptes
 ciuitatis nec ciues. licet sint artes necessarie.
 p̃ncipaliter em̃ nō dirigūt ad virtutē. que est
 finis toci⁹ policie bene ordinate. **Et hoc est qđ**
pulchre ait sapiens in eccl̃astico. q̃ cū mecha
 nicas artes noiasset ait. **Omēs hñ in manib;**
fuis sperauerūt et vnusquisq; i arte sua sapiēs
est a sine hñs nō edificabit̃ ciuitas. s; nō sede
būt sup sellā iudicis. et testamētū iudicij non
intelligūt. nec palā fatiēt disciplinā a iuditiū
S; solū opacōm artis vacabāt. **De ille** **Que**
ṽba aptissimē pbāt mechanicas artes licet ne
cessarias ciuitatib; suos tñ sectatores ineptos
efficere. nedū ad iudicand̃ et presidend̃. sed et
ad alios actus politicos a cetera oia q̃ igenij
ofiliij ā discipline sūt. **S; de hoc lat⁹ supra teti**
gim⁹ in v. ca. h⁹ libri. **Artes igit̃ mechanicę**
exercēte sūt tñ ab hñs q̃ aliud meli⁹ nō valēt
Ver⁹ qđ de mechanicis artib; p̃mo fmo addu
ct⁹ ē. deim̃ de liberalib; artib; et mathēaticis di
cem⁹. p̃mo de mechanicis sub quib; ōnes ar
tes ad corpus ptinentes cōtinentur.

Quare inuente sunt artes mechanice et quis illarū sit finis.

Quantū attinet igit̄ ad mechaicas ar-
tes: dignū ē ut a q̄da; radice cognof-
cas. q̄re ars mechaica inuēta ē. a. q̄s
fit ei⁹ finis. a. q̄re sic appellat̄. a. q̄t nūero sint.
Igit̄ s̄m sētentiā Aristotelis a. Hug. in suo di-
dascolico cā inuētiōis earū fuit: ut natura sub-
ueiret a. occurreret hūanis necessitatib⁹ a. de-
fectib⁹ corpali⁹. Ex q̄ elicit̄ finis illarū omniū.
ergo mechaicarū artū finis est suplemētū
necessitatū a. defectū corpaliū. Nā naturalit̄
nemo carnē suā odio habuit vidēs igit̄ hūa-
na racō multiplicē defectū carnis. a. corpū hu-
manorū ad occurrend⁹ p̄dictis defectib⁹: cepit
ut sollicita cogitare in singul⁹ cōueniētia subsi-
dia ut igit̄ facili⁹ meli⁹ a. decētius valēt natu-
ra ip̄a p̄dictis hōim nccitatib⁹ subuenire. exco-
gitauit multiplices artes opatiuas in reb⁹ ex-
teriorib⁹ ad p̄sidiū corpis. ut artem lamificij
opatiuā vestiū. a. opatiuā armorū de corco fer-
ro a. sic de alijs. Et sic patet cā inuētiōis istarū
artū mechaicarū. q̄ fuit ex desiderio occurrē-
di nccitatib⁹ a. defectib⁹ corpali⁹. Et finis illa-
rū est suplemētū ip̄orū defectū humanorū
Vocantur autem mechaicę s̄m phm et s̄m

Capitulum xxiii.

Alfarabiū a bug in didascalicon q̄si adulter
ne. quia mechari faciūt intellectū circa ea q̄
nō sūt pprie sua Itē q̄ op⁹ artificis ē segrega
ta diūgē. a diūcta segregare. Cū igit̄ hoc op⁹
artificis nō sit natuāle imitatē naturā ut pōt.
ideo mechanicū a adulterinū vel nō pp̄e natu
rale vocatur. Hīs igit̄ visis tu fili mi tene sp
āio tuo illā ātiquoz̄ sapientū sententiā. qm̄ nē
lo ingenuo viro. aut de gloria a honore siue vir
tute certanti ouenit vti artibz̄ mechaicis. aut
seruilibz̄ delectari exercitijs. Adde q̄ licet ne
cessarie a vtilis sint a loco a tpe commendādes
h̄nt tamen aculeos suos. h̄nt picula et incom
moda. que tāto nobilia hōim ingenia ad ter
ram vsq; pducunt. q̄nto vires soliq̄ corpis exi
gunt. q̄nto plerūq; aptiores ingenio. inepti
ad illa inueniūtur. Rursus non carent dolis.
fraudibz̄ a deceptionibz̄ plurimis. ut singula
riter a de singulis videre libet. vbi de vniūcu
iusq; vtilitate a laudibz̄ ac incommoditate et
miseria p̄ticulariter agem⁹.

Capitulū viceſimūquintū vbi particula
riter agit̄ de prima arte machanica vi
delicet de lamificio a ceteris artibus que
ei subalternatur. et de illius vtilitate et
incommoditate dulcibz̄ a amaris.

HAmificij vero ars ut sapientes volue-
rūt: p̄ma inē mechanicas esse noscūt
Sub qua textoria. filatoria. ⁊ q̄cquid
lana. lino. pilis sericoq; officē. ⁊ reliq̄ similes
op̄tendūtur. **H**az artū nccitas atq; vtilitas
tā euīdēs ērut n̄h nud⁹ mcedē vellet. idip̄m
nō diffitebitē. **A**d tegumētū igitē hūamī corpis
putēdaq; opienda. s̄ et frigoris estusq; inu-
rias repellendas: necessariā eam artē inueit
parens natura. putilē certe innocentissimā ac
honestis vitis. nec min⁹ seimis osentaneā in
qua nec mēbra deturpātur. nec art⁹ plurimū
fātigantē. **H**ec ars vitā p̄tegit ac vitā instruit
Docet enī artifices suos cūctosq; mortales: q̄
breuīs fallaxq; sit hūi⁹ vite cursus **Q**uia teste
p̄pheta. transit velut a texente vita nostra.
Vez si versauice hūi⁹ artis infelicitates. mise-
rias atq; picula oplectamur: lōge aliē scencie
mus **S**ūt enī n̄h fallor textoz. filatiū. lanificiū.
futoz. ⁊ alioz qui lanificitio subalternātur. tot
machiaionū ⁊ fraudū ficmēta. ⁊ deceptionū
gn̄az q̄t filoz nūerosa multitudo ī eoz opibz
repiē. **I**n primis igitē hūi⁹ ministerij artifices
deo altissimo inḡti sunt. quī dat eis miuē sicut
lanam idest tantā abundantia: ut ministret
eis lanā ut miuē. ip̄h tamen deū fraudāt. decia
et primitia. nedū lane. sed ⁊ h̄dorum. **R**ursum

Capitulum. xxx.

postquam deum contempserunt facile putant proximos ledere. idque multipliciter agunt. Quis enim ex primere possit. quot sophisticatas telas conficiunt. quot filorum falsas commixtiones adiciunt quot furta. quot rapinas committunt. **T**exunt plerumque lenes pannos. bona furantes inutilem lanam apponentes. falso pondere libratis. **T**aceo fallacias in filando. maleque torquendo. dolos in texendo. falsos adulterosque colores intingendo. **T**aceo denique furorum fraudes ac furta. qui vix nisi ex furto rescuntur. **H**anc itaque artium fraudes atque miseras sacra scriptura commemorat inquitens per prophetam. **V**e ve filii deserti qui ordimini telam. sed non per spiritum meum. **E**t allibi telas aranee texuerunt. **Q**uare alius propheta in eos vehementer exarsit. ait enim qui intelligit te precipitabit te. et telam quam orditus es fraudulenter. **E**t **I**saias. confundentur inquit qui operantur lanam et limum placentes. et recte non textes. **H**ij enim artifices auaritie seruietes. vestes conficiunt limo lanaque contextas. dum idipsum non modo ad literas agunt. sed suis artibus non contenti ad alienas pariter transeunt. **S**unt igitur artes ipse et eis similes recte mechanice. quia mechantur et non perficiunt intellectum. nec viam virtutibus parant.

liber 5^m

Cap. vi. de secūda arte mechaica vic
fabrili. armatura. aut architectoica. et de
vtilitate ei⁹. et de vtilitate ei⁹. et progatis illa
rū. et de incōmodis. miserijs et onerib⁹ eaz

Abril siue armatura secūda est ars
mechaica. s̄ q̄ carpētaria. lignaria.
marmoraria. aurificū. et q̄cqd lignis.
lapidib⁹. et metall⁹ fabricat. **H**az q̄cqd artū sū
ma ē necitas atq; vtilitas. **P**er eas em necita
tib⁹ hōim subueniē. nisi em edificia foret. nec
hoies subsistē possent. oisq; politica ouersatio
et dīm⁹ cult⁹ pdēnt. q̄d em pulchz. q̄d iocun
dū in orbe foēt. n̄ vites. aut domus. aut tēpla
essent. **N**ā hoies velut fera aialia in speluncis
latitarent. **A**urificū vero et metalloz et seq̄tū
studia et artes nō mō honesta. sed iocūda et
vtilia sūt. qui vasa ad dei cultū hōimq; ornatū
atq; obsequiū parāt. **T**aceo de fabrili siue ar
matura. qua fidelia arma ad expellendos ho
stes fabricātur. et alia plurima que explicari
sermone nō valēt. **S**i igitē fidelis dicitas artes
exercēt. honestissimā vitā agūt. p̄sertim si nō
ad lucz. sed ad rispu. omune bonū intendāt.
et vidum non questū inde querāt. **T**ūc enim
beatus est talis artifex. et bene erit eis qui la
borem manū suarū manducat. **V**erūtamen

Capitulum. xxvi.

nō delectantur in eis quod dicitur in illis. In labore
tes. labores atq; picula plene enim sūt; dol et
fraudibz. **F**abri vero plerūq; sophistica nō
vera fabricāt. blādos vomeres audūt. blāda
arma atq; infidelia. molles gladios. et plerūq;
torricos ofitiūt. cari⁹ fabrilla sua vendere co
nātur q̄ valeāt. **R**urfus arma vendūt infide
lib. nec sua arte stent. alienas inquirūt. **D**e
quibz ait **I**saías. nūquid sculptile cōflabit fa
ber. **O** quot falsas ferri fabricaciones. et pro
calite cōmutacōnes. quot sophisticata ferra
mēta. quot falsas cementacōes. quot lapides
lignorūq; sculpture. et picture falsas opatio
nes machināt. **A**urifices vero quot metallo
rū falsas cōneriōes. quot sophisticacōes. q̄t
dealbacōnes. quot deceptivas alchīmicasq;
opacōes. nec reptas trāsmutacōes. q̄t metal
lor ac monetarū falsas cōmutacōes. quot inu
tiles et caducas deauracōes. picturas et colora
tiones auricalci pro auro. stāni pro argento.
pestiferas venditiōes. quot mineraliū falsas
pserutacōes agāt et ofitiāt. nō facile dicē pos
sem⁹. **S**ed vix ē illud **D**ieremie ad eos artifices.
oful⁹ ē inq̄t ois artifex i sculptilibz opibz suis.
fatem igit artes ipse vtilis sunt. hūana corpa
nutriūt. s; aios ad vtutes nō inducūt. **I**mplēt
marchubia. s; a mente nō expellūt vitia.

Ca. xxvii. de tertia arte mechanica videlicet de
navigatoria et artibus ei subalternatis. et de
utilitate et laudibus earum. Demum de labori-
bus miseris et periculosis que eas comitantur.

Navigatoria siquidem tertio loco me-
chanicis artibus subalternatur. que
eadem cum mercatura videtur. quedam
tamē singularia tam utilia quam inutilia. tam dul-
cia quam amara habere dinoscitur. Illius autem
necessitas et utilitas ex eo patet. quoniam sine
illa: tota pene hominum societas. tota conversatio
piret. et tunc nulla civitas aut civitas sola sibi
sufficiat veluti ad quam omnia vite necessaria
et utilia. per navigantium suffragia facilius
et apcius res omnes deferuntur. Habetque certe
altera ab altera quod ei deest. ministratque quod
superfluit. Demum omnes fere insule perirent
aut depopulate essent nisi per navigationes
aditus ad eas haberetur. Adde quia secundum
Aristotelem in politica necessarium est regno
aut civitati bene ordinate promptam habere
navigationem si volunt esse liberi. Nam per na-
vigationem sunt abiles et parati ad lacessendas
et pulsandas iniurias piratarum et latronum
Navigantes denique multa generi humano ve-
lia afferunt industrie et sagacitatis. sciunt enim

Cap. xxvij.

ventos agnoscere. portus eligere. securiores futuras tempestates preuidet. eorumque ortus et occasus presciunt. speculatur suo studio aduentus aduersantium nauium. demum nauigantium vita innocens atque honesta est. nam et christus nauiculam ascendit et transfretauit. Apostoli id ipsum sepe fecerunt. Rursus ab illis omnibus cupiditatibus. libidibus et voluptatibus. qui in terra ac ciuitatibus hominibus se offerunt. segregati sunt. et tanto deo sunt deuotiores. quanto proximiores periculis. Veritatem huius ars ipsa non puas miseras. calamitates. labores atque pericula. put unicuique recte conspicienti facile intueri libet. Ea enim ars plena est miseris. dolis ac fraudibus. Taceo eius pericula. Si enim desissent qui naues fabricarent. nullus tanto periculo se exponeret. Quorum demeritiam sapiens miratur inquires. ponentes ratem in mari. omittunt se et vitam suam pro ligno. cum mare piscibus. terram autem deo dedit filius hominum. Primum omnium romanis persuasit nauem conscendere Claudius caudex ob hoc sic appellatur. quia plurimum tabularum contextus. caudex apud antiquos vocatur. de quo dicit Seneca non utilem artem inuenisse. In primis itaque nauicularij seu hanc exercentes arte. naues de iectis putridisque lignis fabricant pro tempore duraturas. et dum homines se illis committunt subito dum ludunt absorbentur.

quod periculū ex fraude nauiculatioꝝ puenire di
 noscitur. **T**aceo quot latrocinia nauigantes
 et pirate indies agunt. quot furta. quot rapi
 nas. inter quos nulla fides. nulla veritas. nul
 lus ad deū timor. nec ad proximū amor repit.
 sed qui potentior est ⁊ paruas scafas inuadit
In alijs viuendi modis. orbatores sunt pessi
 me condiciois. in hac misera arte qui plura de
 pdatur. eo amplius premia ⁊ arripirata ac
 magnaz dassiū pnceps cōstituit. **N**ec refero
 q̄ hoies in mari submergūtur. aut c̄te infitū
 tur. nec ditāt nauigātes. nisi cū alioꝝ spolijs.
 piratas em̄ et hostes fidei dimitūt. fideles pe
 grinātes ⁊ mercatores inermes insequūtur.
Tandē nauigantes quos apprehendere non
 valent. p̄ditari cogunt. **M**isēꝝ certe gen⁹ ho
 minū. in quib⁹ nullū est hūanitatē vestigiū
Cū em̄ natura ipsa impellente. naufragātib⁹
 hoies cōpatiūtur. hī tamen naues p̄ditātes
 q̄s tueri deberēt. rapiūt. dantes afflictionem
 afflictis. **A**dde quia utilis ⁊ secura esset nau
 gatoria ars. si aer. si venti. si maris fluctus. si
 scopuli rapidi nauigantib⁹ obedirēt. **S**ed lon
 ge certior est tēpestas. q̄ trāquillitas nauigā
 tib⁹. **D**emiq; pua sūt terre picula. nisi maris
 discrimina experiantur. **N**on enim solum na
 uigantibus pericula imminēt ab hostibus. sed

a mari sed a piscibz quibz tutius foret in ho-
mines q̄ inter delphines conuersari. qui car-
nes hūanas sitiūt. Et ut paucis agā. nauigā-
tes id hñt: ut piculis suis gaudeant. **S**criptū
est p sapientes. qui nauigāt mare: enarrant
picula. **H**inc propheta dicebat. vlulate naues
in die pauoris maris. **S**ūt igitur hee artes ea-
tenus vtilis et cōmendāde. q̄tenus eaz artifi-
ces eis ita vñtur. ut institute noscūtur.

Capitulū viceſimū octauū de quarta ar-
te mechanica. vicz de venatoriā et artibz
ei subalternatis. et de laudibz et vtilitate
eaz. et de laboribus miseris et periculis
que eas comitantur.

Venatoriā quarta ars est mechanica
sub qua omnis feraz auiūqz occupa-
tio et piscatura. earūqz rez paratura
cōtinet̄ ut supra tetigim⁹. quaz artū vtilita-
tem nullus ignorat. **E**st em̄ in primis delecta-
bilis. atqz ad exercitacōez deductionēqz t̄pis
accōmodata et ad modestā hominū recreatio-
nem instituta. quippe et ad salutē corpis puti-
tilis: si debitis loco et t̄pe et fine bono eis fru-
ant̄. **A**dde. qz tolerāda est: si ob necessitatem
pro pellibz et carnibz: non ob voluptatē sine.

Liber 8m.

Strepitū et clamore exerceat. Sed iam hūi
artis et vite incōmoda. labores atq; miseras
siml et picula memorem? In p̄mis itaq; q̄s
prudēs gaudiū suū in fugacissimis reb; collo
catur. Deinde venatui vacans: melioris nego
tū diē pdit. Quid de piculis corpis dicā Quot
foucas venatores precipites incurrūt. aquas
quoq; stagnas: silvas non sine discrimie per
currūt. reges vero ⁊ magnates. et si quotiēs
armis nō vacāt: venacōni se dedāt. In cetera
tū incōmoda. illud puū nō est. q̄ lassitudinē
senecturē pluresq; ex ea infirmitates nāciscūt
⁊ ut dici solet. puo solacō: plues mestitie opā
tur. Quid dicā de tempis amissione: inutili oc
cupacōne. fructus modicitate. ⁊ tandem pūi
bili vanitate. Que em̄ maior vanitas: q̄ post
quam bestiolā lepore; natura ipsa timidam.
tot currūt reges. tot milites. tot cursores. tot
buccinaz et cornū clangores. tot vlulantū
vociferacōnes. Et ut paucis multa cōprehen
dā. in scripturis sanctis neminē sandū vena
torem legim⁹. Esau em̄ venator erat. quomā
peccator fuerat. Quis⁹ inē venatores scriptura
sac̄ Rembroth commemorat. q̄ robust⁹ venator
et oppressor hoim appellat. Deniq; venatores
silvas querūt. vbi venationis colore. pegrinā
tes spoliāt atq; trucidant. hęc est eoz venacō

Capitulum xxxix.

hec auulupacio. **T**aceo de alia venacionis spe
tie oppressiua. atenaria cum bestijs decertando
Et ut paucis agamus. venatores densa nemo
ra a solitudines inquirunt. non ut vitam solitariam
agant cui se ineptos sciunt. sed ut feris a volu
cribus conuincant. quod hominum vite inabiles sunt.
Huic arti subalternatur macellariorum ars. ce
terorumque conuonatorum cauponum officie artes.
ouarum usus totius voluptas non necessitas in
ducit. **H**is enim carnum ante diluuium incoqui
tus erat. **N**on artes vilissime sunt. et fraudi
bus plene ac dolis. ut vnusquisque expie. **V**en
dunt enim carnes putridas. ouem pro castro
ne. hircum pro ariete. capram pro capriolo. de
cipiunt in pondere. fraudant in pretio a in re
ipsa seducunt. **Q**uo fit. ut dum carnes vendunt
ementium corpora ledunt. **D**e ceteris vero huius
artis partibus multa dici possunt. puta de piscatu
ra et vinorum ciborumque apparatu. in quibus tot com
mittuntur fraudes. ut pudor sit ea commemorare.
Harum igitur artium studia: ventri non menti
seruiunt. **T**olerantur itaque quatenus sufficiunt ad
vite humane alimentum a bonam corporis valitudinem.

Capitulum vicefimūnonū de quinta arte
mechanica. vicz de agricultura a de par
tibus eius. de cuius vtilitate dulcore et

liber primus.

amaritudines: supradixim⁹ in decimoquinto et decimosexto capitulis.

Ca. xxx. de arte pastoralis. et de eius utilitate. ac incommodis miseris et laboribus.

Pastorum quidem arte nonnulli agriculturæ alij venatorie attribuunt. utcumque sit. specialis de ea agendum est sermo. Est igitur utilis pastorum seu bubulcorum ars. atque ad vite humane indigentiam suppleendam admodum necessaria. Hic igitur viuendi modus innocuus est: nemini officit. nature operi intendit. Reipsum seruiunt. et multis est segregata facinoribus. et a peccandi occasionibus aliena. et templa communi proxima. inutilibus actionibus obuia. eamque vite formulam sancti prophete sectati sunt. et sub pastorem nomine reges et principes appellarunt. Quippe cuius nomine glorioso Christus nuncupari voluit inquit. ego sum pastor bonus. Veritatem huius artis plurima sunt incommoda labores atque pericula. Primo quidem ut putamus. vtilis hominibus foret homines potius amare. colere et alere quam pecora. Amant enim quod nec se amare sciunt. nec amantibus vicem reddere possunt. Rursus si animalia per te pauere: occupatissimus bubulcus eris. si per alios pecora bouesque pascas: tu non

Capitū. xxx.

pastor mōz h̄ pastorū seruus eris. Sed a illoz
furtis fraudibz; a dolis necesse ē credas. nūc
pecora mortua afferent. nunc a feris omesta.
nūc in precipitiū dedita. sed a quotidie noua
rumoresq; adducunt ex quibz; dolorē mestitiā
q; accipies. Neq; eoz fraudes vitare valebis.
ut recte de eis dicat p̄pha. omnes pastores p̄
uauicati sūt. Et itez pastores suos pascit v̄t?
vici; auaritiē. Cōtra quos alibi scribit̄. Vt pa
storibz; quā dilacerant gregē suū. Adde aialia
ipsa que tātope alis atq; custodis; multis pi
culis sūt exposita. que tā crebra sūt. ut plerū
q; totū gregē exhauriāt. Vt paucis igit̄ aga
mus vtilitas incerta est. certa sollicitudo. dubi
um lucrū. manifesta picula.

Capitulū tricesimūprimū de sexta arte
mechamēca vici; theatrica a ludis. et de
p̄tibz; subalēnatis. a de diuersitate oim
ludoz a de illoz vtilitate dānis a picul.

Theatrica vero ars ludos respicit. di
cta a theatro vbi populus conueniebat
Hec vero vite formula tolerāda est z;
si ludis homines ad eū finez; vtiuntur; quibz; in
stituti sunt. Teste em̄ p̄ho p̄pter publicā leti
tiam hoies a prauis cupiditatibz; a a nociuis